

КЗО «Спеціальна школа № 10» ДОР»

Тема семінару:

**«Інтегроване заняття для дітей
дошкільного віку з порушенням слуху в
умовах сьогодення»**

**Підготувала
вчитель-логопед
Федорченко Л.Х.**

Січень, 2023 рік

Основною формою навчання дошкільників у процесі організованої пізнавальної діяльності було й залишається заняття. Останні роки все більше уваги приділяється інноваційним формам проведення занять у дошкільних закладах освіти. Це поняття багатьма трактується по-різному. Поширеним є підхід, відповідно до якого заняття, на жаль, сприймається, як урок з формування нових знань, такий, як у школі. Але традиційно в закладах дошкільної освіти найпоширенішими були й залишаються односпрямовані (предметні) заняття, тобто такі, зміст яких лежить у площині однієї галузі знань, а хід заняття відбувається в межах одного виду діяльності (мовленнєве, математичне, природознавче, валеологічне, музичне, фізкультурне тощо). Традиція використання предметних занять сягає ще початку двадцятого століття, коли для побудови навчально-виховного процесу в закладі дошкільної освіти в умовах суспільної системи дошкільного виховання, яка ще тільки складалась, було вжито шкільний розпредмечений підхід.

Предметне заняття має й сильні, і слабкі сторони. Позитивним є те, що більшість предметних занять, які є по суті навчально-пізнавальними, дозволяє формувати в дошкільників чітку систему уявлень, знань, певні вміння й навички в межах окремих освітніх галузей (математики, розвитку мовлення, ознайомлення з природою, образотворчій діяльності тощо). Для дошкільника, який тільки починає знайомитись із світом, це є життєво необхідним. Водночас на предметних заняттях пріоритетною залишається переважно навчально-дисциплінарна модель взаємодії, домінує пояснювально-ілюстративний метод навчання, що може спричинити зниження пізнавального інтересу, формування в дошкільників інтелектуального споживацтва. Сучасна дидактика оголосила провідним в організації освітнього процесу принцип інтеграції, реалізація якого дає змогу забезпечити системність знань дітей. Відтак поширюється практика впровадження паралельно з предметними заняттями різних інноваційних видів занять.

У ланцюгу всіх проблем, що мають істотний вплив на підвищення якості навчання дітей дошкільного віку, виконання Державних стандартів дошкільної освіти найголовніше місце посідає інтегроване заняття, як основна форма організації навчально-пізнавальної діяльності, його правильна побудова та структура. На жаль, багато практиків ще й досі не можуть розпізнати інтегроване, комбіноване, комплексне, бінарне заняття і часто плутають їх, називаючи інтегрованим. Інтегроване заняття (від лат. integer - повний, цілісний) - це форма роботи з дітьми, де відбувається органічне

поєднання їх знань, умінь і навичок з інших навчальних предметів, розділів програми (освітніх ліній) навколо однієї теми, що дає змогу з різних сторін пізнати якість явище, об'єкт, поняття і сприяє досягненню цілісності знань дошкільників. Інтегровані заняття - це форма навчально-виховної роботи, яка об'єднує блоки знань із різних галузей навколо однієї теми з метою інформаційного та емоційного збагачення сприймання, мислення, почуттів дітей, що дає змогу пізнавати їм певне явище з різних сторін, досягати цілісності знань дітей.

Результатом системного впровадження таких занять у закладі дошкільної освіти, є формування мислення дітей, збудження уваги, позитивно-емоційного ставлення до процесу пізнання. Мета інтегрованих занять - активізація пізнавальної активності ; - створення оптимальних умов для розвитку мовленнєвих операцій кожної дитини; - формування у них цілісної картини світу; - досягнення якості знань. Практика роботи показує, що інтегровані заняття більш цікавіші для дошкільників, оскільки допомагають вирішувати більшу кількість завдань на одному занятті, використати різні методи і прийоми, педагогічні та інформаційно-комунікаційні технології, інші засоби навчання. Це така організація навчального процесу , за якої неможлива неучасть кожної дитини в процесі пізнання та співнавчання. На інтегрованих заняттях акцент ставиться на самостійній пізнавальній діяльності дітей (а не заучуванні готових відповідей та висновків), створенні проблемних ситуацій з урахуванням вікових особливостей дітей та логіки навчального матеріалу.

Переваги інтегрованих занять - збільшується інтерес до навчання, поглиблюється освітній процес; - постійне звертання до життєвого досвіду дітей; - відбувається зміна видів діяльності , що попереджає їх перевтому; - забезпечуються умови для розвитку творчості дітей, і вихователя; - вивільняється час для іншої педагогічної та корекційно-розвиткової роботи . Інтегровані заняття складніші за структурою, а тому потребують більш ретельної підготовки вихователя до них, а ніж до предметного заняття. Інтегроване заняття - це заняття, яке спрямоване на закріплення матеріалу у різних видах діяльності дітей з якоюсь конкретної теми та доповнення знань деякою новою інформацією з теми (наприклад, "Дикі тварини", "Пори року", "Зима", "Ми - друзі", "Моє місто", "Геометричні фігури", "Моя Україна" тощо).

Умови ефективного проведення інтегрованих занять правильне визначення теми заняття, ретельний відбір програмового змісту та завдань включення попереднього досвіду дітей у навчальний процес (використання

методу апперцепції) продумане поєднання індивідуальних і групових форм роботи з дітьми, зміни видів діяльності дошкільників використання інтерактивних методів навчання, активізація розумової діяльності дітей на всіх етапах заняття наявність високих професійних якостей вихователя, що забезпечить творчу співпрацю та взаємодію наявність змістовного ігрового предметно-розвивального середовища, багатоваріативного дидактичного матеріалу, обов'язкове врахування вікових та індивідуальних особливостей дітей, їх творчих здібностей.

К. Крутій у своїй статті «Термінологічне поле дошкільної дидактики: дизайн, сценарій чи все-таки конспект заняття?» замість терміну «конспект заняття» пропонує вживати більш сучасну термінологію - «педагогічний дизайн заняття». Найпростіше, на її думку, визначення педагогічного дизайну - системний підхід до навчального процесу. Педагогічний дизайн заняття - це спланований систематичний процес, що передбачає реалізацію таких *чотирьох компонентів*:

- **предметно-просторового** (створення сприятливих і комфортних для розвитку кожної дитини умов у груповій кімнаті чи залі; естетичний і привабливий розвивальний демонстраційний і роздавальний дидактичний матеріал; сучасні технічні засоби навчання; символічна атрибутика);

- **пізнавально-діяльнісного** (забезпечення мотивації пізнавальної діяльності дітей; використання активних методів і прийомів залучення дітей до різних видів діяльності; гнучкість і розвивальний характер програмових завдань);

- **соціально-особистісного** (дотримання принципу розвитку партнерської взаємодії з дітьми; доступність презентації вихователем навчального матеріалу; забезпечення певного психологічного клімату);

- **рефлексивно-творчого** (забезпечення позитивної установки на творчу діяльність дітей і взаємодію; рефлексія (самоаналіз) особистих досягнень дітей; якісна результативність заняття). Реалізація такого системного підходу до освітнього процесу дає змогу, не знижуючи програмних вимог, зробити процес навчання і цілеспрямованого пізнання захоплюючим, цікавим для дошкільнят, оптимізувати його за рахунок переструктурування змісту навчання і принципового оновлення структури і характеру заняття. В основі педагогічного дизайну інтегрованого заняття завжди має залишатися важливість його тематики і змісту, програмових завдань, стилю і послідовності викладу матеріалу, способів (методів і прийомів) його подання.

В нашому закладі створені всі необхідні умови для організації і проведення інтегрованого освітнього процесу з дошкільниками: особливості проведення інтегрованих занять систематично опрацьовуються вихователями на методичних об'єднаннях уже впродовж кількох останніх років з ретельним аналізом та самоаналізом відкритого показу даного виду занять та внесенням відповідних рекомендацій. Прикладом має бути алгоритм проведення інтегрованого заняття («педагогічний дизайн»), вироблений у нашому дошкільному закладі в процесі практичної роботи з дітьми. Його особливістю є те, що при підготовці і проведенні таких занять необхідно обов'язково опиратися на *чотири* важливих компоненти, зазначених К. Крутій. Вони включають в себе всебічний розвиток особистості, патріотичні почуття і любов до рідної України та повагу до захисників і захисниць нашої держави.

1. Вибір теми заняття (інтегроване заняття має обов'язково конкретну тему).
2. Види діяльності (розділи програми, освітні лінії), які інтегруються (тема проводиться через 3-4 і більше видів діяльності чи розділів програми).
3. Програмові завдання (складаються для кожного виду діяльності чи розділу програми окремо).
4. Матеріал, його доцільність. (Демонстраційний матеріал має поступатися індивідуально-диференційованому).
5. Створення «ситуацій успіху». Чітка мотивація всіх видів діяльності дітей. Наявність сюрпризних моментів.
6. Використання методів розвивального навчання, спрямованих на закріплення, узагальнення та систематизацію матеріалу навколо теми: - методи ТРВЗ; - проблемні, творчі запитання і завдання; - інтерактивні методи (діалог, дискусія, бесіда-політолог, «мозкова атака», робота в парах, мікрогрупах, групах тощо); - дослідницько-пошукова діяльність; - ігрові методи та прийоми (розвивальні дидактичні ігри та вправи, ребуси, логіголівки, схеми, моделі, театралізовані ігри); - ІКТ-технології; - художнє слово, казки з логічними завданнями тощо.
7. Здійснення індивідуального та диференційованого підходу. Забезпечення права вибору кожній дитині. Робота з індивідуальними картками.
8. Доцільність розташування дітей та розвивального матеріалу. Зміна видів діяльності дітей. 9. Перевірка виконання кожного завдання. Прийоми заохочення дітей. Залучення до самооцінки та самоконтролю.

10. Використання дидактичної гри з логічним навантаженням як засобу практичного застосування отриманих знань.

11. Емоційне забарвлення заняття. Прийоми підтримки інтересу дітей. Стиль спілкування з дітьми. Наскрізне вирішення мовленнєвих завдань.

12. Закінчення заняття. Прийоми, спрямовані на узагальнення та систематизацію матеріалу. 13. Тривалість заняття та його окремих частин (тривалість інтегрованого заняття може бути подовженою). Темп заняття.

14. Результативність заняття. Рівень виконання програмових завдань. Якість розкриття теми (формування цілісності знань з ключової теми).

15. Дотримання санітарно-гігієнічних вимог. Проводять інтегровані заняття вихователі разом з помічником вихователя, іноді з музичним керівником чи інструктором з фізкультури.

Досвід таких занять переконує нас у тому, що вони зменшують перевантаження дітей, сприяють розумовому вихованню, розвитку логічного мислення. Особливістю інтегрованих занять є подовження їх тривалості на 10-12 хв, адже завдяки швидкій зміні видів діяльності на такому занятті діти менше втомлюються і не втрачають інтересу до процесу навчання. Осучаснюючи організацію занять з дошкільниками в умовах закладу, активно практикується поділ дітей на підгрупи. Це дає можливість працювати з підгрупами різним дорослим - вихователеві і помічнику вихователя (іноді вихователеві та практичному психологу; вихователеві та музичному керівнику; вихователеві та інструктору з фізичного виховання). Завдяки цьому робота стає більш диференційованою, дозволяє надавати дітям більше індивідуальної допомоги.

Види інтегрованих занять.

Найчастіше інтегруються такі розділи програми, як-от:

- + ознайомлення з довкіллям
- + мовленнєве спілкування
- + художньо-продуктивна діяльність; художньо-мовленнєва діяльність
- + українознавство
- + образотворча діяльність; основи здоров'я (валеологія, ОБЖД)
- + мовленнєве спілкування
- + художньо-продуктивна діяльність; логіко-математичний розвиток
- + мовленнєва діяльність
- + конструювання тощо.

Обов'язковою складовою інтегрованого заняття щоразу є мовленнєве спілкування та творча продуктивна діяльність дітей (малювання, ліплення, аплікація, театралізована діяльність, конструювання, художня праця, сюжетно-рольова гра тощо). Прикладом може бути такий дизайн інтегрованого заняття для середньої групи на тему «Професія кухаря. Моє право на здорове харчування».

Програмові завдання: ознайомлення з довкіллям: закріпити знання дітей про працю кухаря, речі і предмети посуду, необхідні для його роботи; правове виховання: розширити знання дітей про харчування, як основний спосіб підтримання здоров'я людини та її життя; ознайомити дітей з їх правом «Кожна дитина має право на повноцінне харчування» та вчити пояснювати зміст цього виразу; мовленнєве спілкування: удосконалювати навички складання сюжетної розповіді за картинкою; сприяти розвитку фантазії та творчої уяви; формувати вміння складати прості і поширені речення, будувати складнопідрядне речення зі сполучником для того, щоб; ввести у словник дітей слова-назви посуду (каструля, миска, сковорідка), активізувати словник узагальнюючим словом «посуд» (кухонний, столовий, чайний), словами-назвами одягу кухаря (ковпак, фартух, косинка); образотворча діяльність: закріплювати знайомі прийоми ліплення посуду. Виховувати повагу до праці кухаря та бережливе відношення до власного здоров'я. Матеріал: лялька, вбрана в одяг кухарки; різні види іграшкового посуду (кухонний, столовий, чайний); сюжетні картинки, роздаткові картки; пластилін, дошки для ліплення.

Отже, на інтегрованому занятті ключовим моментом є тема, а різні види діяльності, що використовуються на ньому, - лише засоби її розкриття. У ході такого заняття для розв'язання одного завдання задіємо знання та вміння дітей з різних галузей. Наприклад, на одному із занять у старшій групі на тему «Властивості тканини. Професія швачки» реалізуємо завдання з ознайомлення з довкіллям, розвиток слухових сприймань, мовленнєвого спілкування, художньо-мовленнєвої діяльності, дослідницько-пошукової та образотворчої діяльності.

Увага! В практиці роботи вихователів часто зустрічаємо неправильний запис інтегрованих занять. Найчастіше плутають вихователі комплексне та інтегроване заняття. Комплексне заняття також має тему, наприклад «Подорож на кораблику «Мрія». Мешканці моря». Програмові завдання комплексного заняття підпорядковуються лише одному розділу програми, наприклад математиці, а тому будуються відповідно до розділів програми з

логіко-математичного розвитку дошкільників (лічба, цифри, орієнтування в просторі, множина, геометричні фігури тощо). Комплексними є також заняття з мовленнєвого спілкування, програмові завдання якого добираються відповідно до розділів програми з розвитку мови: зв'язне мовлення, граматики, словник, звукова культура.

Правильний запис інтегрованого заняття у календарному плануванні вихователів має бути таким. Завдання до кожного розділу програми вихователі чітко виписують з Програми вікової групи. Планування освітнього процесу має відбуватися саме за інтегрованими навчально-виховними блоками (НВБ), тематику яких необхідно брати з освітніх ліній нового Базового компоненту дошкільної освіти та Програми «Я у Світі».. Отже, освітній процес в дошкільному закладі проводиться з дотриманням певної системи та принципу інтеграції. Щодо кількості інтегрованих занять на тиждень погляди науковців і практиків розходяться. Але однозначної відповіді на це питання не має бути. Це залежить від: - професійної майстерності вихователя; - знання особливостей побудови та структури інтегрованого заняття, його переваг; - уміння інтегрувати різні види діяльності у цілісний процес навколо однієї теми та ретельно продумувати педагогічний дизайн заняття; - бажання педагога займатися інноваційною діяльністю та ін. На якому ж етапі пізнання доцільно вводити інтегровані заняття? У своїй практиці роботи ми переконуємося, що зловживати інтегрованими заняттями не варто, оскільки мають мати місце і предметні заняття (групові, підгрупові) на ознайомлення дітей з новим матеріалом, до яких також потрібно ретельно готуватися. А тому, інтегровані заняття краще планувати в кінці кожного тижня, коли завершується вивчення нової теми і вже проведено достатню кількість тематичних, комплексних, комбінованих занять з різних розділів програми (освітніх ліній), видів діяльності і в дітей вже сформовані відповідні знання. Однак трапляється, що такий вид занять іноді проводиться і в інші дні тижня: це залежить від теми і наявного досвіду у дітей. Інтегровані заняття проводяться з метою закріплення знань і вироблених навичок у дітей, узагальнення, систематизації, контролю і корекції їх знань, або як заключні заняття з вивченої теми, де словесна творчість дітей, їх мовленнєва активність залишаються провідними. Саме інтеграція словесної творчості з різними видами діяльності дитини (грою, спілкуванням з природою, музикою, образотворчою, театралізованою діяльністю тощо) дає можливість організувати закріплення дитиною системи знань, умінь і навичок з вивченої теми через граматичні уміння і навички при розв'язанні різних мовленнєвих та творчих завдань. Отже, в кожній

віковій групі достатньо провести інтегроване заняття на завершальному етапі вивчення та закріплення знань, умінь і практичних навичок дітей з пізнавальної теми, тобто в кінці тижня. Варто пам'ятати що на інтегрованих заняттях можна вводити елементи новизни, але повністю новий матеріал по темі заняття дітям не подається. Для цього, в дошкільних закладах існують інші види занять (тематичні (предметні), комплексні, комбіновані).

Якщо ще рік-два тому вихователі сперечалися з приводу введення інтегрованих занять у практику роботи з дітьми (і швидше всього через брак досвіду, незнання його особливостей і переваг), то сьогодні інтегровані заняття - козир в руках у кожного досвідченого педагога.

Результати роботи від впровадження інтегрованих занять:

- забезпечується можливість уникати перевантаження дітей складними для їх дошкільного віку частковими і випадковими знаннями;
- забезпечується формування основних базових якостей особистості: самостійність, відповідальність, довільність, ініціативність, свобода поведінки і безпечність, самосвідомість, самооцінка, креативність;
- діти навчаються виконувати логічні операції: порівняння, аналіз, синтез, класифікація, узагальнення;
- в дітей збільшуються потреби у спілкуванні з іншими дітьми, роботі в дитячих групах, розвиваються творчі здібності;
- належним чином формуються ключові компетенції дошкільників відповідно до Базового компоненту дошкільної освіти та навичок практичного життя;
- значно зміцнюється розвивальне середовище для дошкільників: предметно-ігрове, природне, соціальне;
- забезпечується належний рівень соціально-особистісного розвитку дітей, у них формуються цілісні реалістичні картини світу.

На перспективу, цільовими орієнтаціями педагогічного колективу, має бути активне впровадження в масову практику роботи закладу технологій інтегрованого навчання та виховання дошкільників. Широко використовувати інтерактивні форми і методи. У всіх вікових групах удосконалювати календарно-перспективне планування освітнього процесу, з урахуванням принципу інтеграції. Розробляти вірцеві конспекти інноваційних видів занять, в тому числі й інтегрованих, у відповідності до щотижневої тематики. Правильно проводити моніторинг оцінювання рівнів розвитку дошкільників - якості своєї педагогічної діяльності.

Отже, запорукою успіху в роботі педагогічного колективу нашого дошкільного навчального закладу, має бути активне поповнення знань з питань теорії інтеграції змісту дошкільної освіти, опанування структури проведення різних видів сучасних занять, до складу яких також відносяться й інтегровані, щоденно готуватися до проведення освітнього процесу грамотно складаючи дизайн занять, правильно обираючи ключову тему та програмові завдання до кожного розділу програми й виду діяльності які інтегруються. Активно впроваджувати в освітній процес комп'ютерні технології та передовий педагогічний досвід провідних фахівців.

Шановні вихователі, охарактеризуйте основні складові теми семінару.

1. Найпоширеніші, односпрямовані (предметні) заняття в закладах дошкільної освіти.
2. Принцип інтеграції в організації освітнього процесу в умовах сучасної дидактики.
3. Інтегровані заняття – це форма навчально-виховної роботи. Які блоки знань, із різних галузей, об'єднуються навколо однієї теми?
4. Мета інтегрованих занять.
5. Переваги інтегрованих занять.
6. Умови ефективного проведення інтегрованих занять та правильне визначення теми.
7. Педагогічний дизайн заняття – спланований систематичний процес, що передбачає реалізацію чотирьох компонентів (К.Крутій). Назвіть їх.
8. Дайте характеристику предметно-просторового компоненту.
9. Охарактеризуйте пізнавально-діяльнісний компонент.
10. Дайте характеристику соціально-особистісного компоненту.
11. Охарактеризуйте рефлексивно-творчий компонент.
12. Охарактеризуйте алгоритм проведення інтегрованого заняття в світлі патріотичних почуттів та любові до рідної України.
13. Як здійснюється в вашій групі планування освітнього процесу за інтегрованими навчально-виховними блоками з освітніх ліній Базового компоненту дошкільної освіти та Програми «Я у Світі».

Використані джерела.

1. Державний Стандарт «Базовий компонент дошкільної освіти».
2. Програма розвитку дитини дошкільного віку «Я у Світі». Київ «МЦФЕР-Україна»2014.
3. Інноваційні технології в ДНЗ. О.А.Рудік, В.С.Березюк, Харків «Основа»2021.
4. Особливості розвитку, виховання та навчання дітей з порушеннями слуху дошкільного віку. Київ «Педагогічна думка»2021.
5. Дитина. Програма виховання і навчання дітей від 3 до 7 років. Київ «Богдана»2020.
6. Інновації в дошкільній освіті. Л.Калуська, М. Отрощенко. Тернопіль «Мандрівець»2019.
7. Стежки у Світ. Програма розвитку дітей дошкільного віку зі зниженим слухом. Київ 2020.
8. Україна – моя Батьківщина. Конспекти занять до програми з національно-патріотичного виховання для дітей дошкільного віку. О.Каплунська, І. Кичата, Ю. Палець. Тернопіль «Мандрівець»2017.